

HC7A, 14-10-2019, Vreedzame geschilbeslechting tussen staten

Staatsaansprakelijkheid

Hoe kan je internationaal recht daadwerkelijk verwezenlijken? Hiervoor heb je in ieder geval het leerstuk staatsaansprakelijkheid voor nodig. Hierbij stel je een staat in gebreke indien een staat zich niet heeft gehouden aan regels van internationaal recht. Hierbij is het vooral van belang te kijken naar de vraag of een staat een regel heeft geschonden. Indien dit het geval is, is deze schending dan toe te rekenen aan de staat? Heeft de staat zelf opgetreden, anderen instructies gegeven of zelf nalatig geweest om een gedraging te voorkomen?

Diplomatieke bescherming

Je kan een staat ook aansprakelijk stellen indien een staat onrechtmatig heeft gehandeld jegens een burger van jouw staat. Dit recht ontstaat pas indien de burger via lokale rechtsmiddelen heeft geprobeerd zijn recht te behalen. Hij moet dus eerst in die andere staat proberen zijn recht te behalen. Pas indien de burger niet geholpen kan worden, kan de andere staat zeggen dat het belang van zijn onderdaan is geschonden en de staat tegen de andere staat gaat klagen. Dit wordt de **diplomatieke bescherming** genoemd. Het is een juridische fictie dat indien het belang van een onderdaan geschonden is, daarmee ook het belang van de staat geschonden is. Als dit belang wordt gecompenseerd aan de staat, dan wordt bijvoorbeeld een bedrag aan de staat betaald. Volgens het Nederlandse geldt is de regering niet verplicht om voor haar burgers op te komen. Op basis van het **consulaire recht** heeft Nederland wel het recht om op te komen voor haar onderdanen. Diplomatieke bescherming is dus een recht van een staat en niet een plicht.

De staat mag alleen opkomen voor haar eigen onderdanen. International law commission heeft voorgesteld dat, wanneer het gaat om **vluchtelingen** (langdurig rechtmatig verblijf in een bepaald land), dat zij beschermd kunnen worden door de staat waar zij rechtmatig verblijven. Dit voorstel is nog niet algemeen geaccepteerd, er is nog slechts sprake van een voorstel. Het wordt tevens steeds normaler dat een staat het voor vluchtelingen opneemt, voorheen was dit niet mogelijk.

Wat indien je twee nationaliteiten hebt? Stel je hebt de Nederlandse en de Turkse nationaliteit en iemand krijgt problemen in Turkije, dan kan Nederland zich niet bemoeien bij aangelegenheden in Turkije. Tegenwoordig is men wel meer van mening dat de staat van de **dominante nationaliteit** wel in de procedure een rol kan spelen. Poging is om de dominante nationaliteit leidend te maken, zodat Nederland op kan komen bij een andere staat. Stel een Turkse Nederlander krijgt problemen in Frankrijk, wie mag dan voor hem opkomen? Beide landen kunnen dit. Indien beide staten willen opkomen voor het individu zullen ze kijken naar de dominante nationaliteit.

Dus: Nederlandse belang wordt beschermd, en niet het individuele belang.

Vreedzame geschilbeslechting

Indien je de andere staat aansprakelijk hebt gesteld, zitten hier natuurlijk consequenties aan verbonden.

Onderscheid tussen inbreuken en geschillen:

Het is belangrijk onderscheid te maken tussen een geschil en een conflict. Een geschil wordt gedefinieerd in juridische elementen. Een conflict kan veel breder zijn. Er moet dus een onderscheid worden gemaakt tussen een reactie op een inbreuk en de beslechting van geschillen. Een inbreuk op het internationale recht kan leiden tot een internationaal geschil. Een internationaal geschil hoeft anderzijds niet altijd voort te komen uit een inbreuk. Er kan bijvoorbeeld discussie bestaan over de uitleg van een bepaling, of een geschil over de grensafbakening.

Het systeem van zelfhulp

Zelfhulp is zeer belangrijk in het internationale recht, omdat er geen hogere autoriteit is die rechten van staten af kan dwingen.

Welke maatregelen kan je nemen bij een inbreuk? Je kan twee dingen doen:

- Je kan **retorsies** nemen, dit is een voor ander ongewenst gedrag, maar hierbij wordt geen inbreuk op het internationale recht gemaakt.
- Je kan **tegenmaatregelen** nemen; waarbij je het internationale recht schendt om een eerdere schending ongedaan te maken.
- **Geweldgebruik** is altijd verboden. Tenzij je dit doet ter zelfverdediging of dit is goedgekeurd door de Veiligheidsraad.

Fundamentele rechten mogen niet als tegenmaatregelen worden geschonden. Er moet dus rekening worden gehouden met mensenrechten en proportionaliteit. Er mag tijdelijk iets worden opgeschort, zoals een verdrag of levering van bepaalde producten. Het gebruik van geweld, inbreuk maken op fundamentele mensenrechten, oorlogsrechtelijke regels mogen niet geschonden worden, geen jus cogens normen schenden en je moet de diplomatieke onschendbaarheid in acht nemen. Je mag de diplomatieke relatie wel verbreken, maar je moet de diplomaten wel blijven beschermen. Zij moeten de kans krijgen om veilig het land uit te komen. Tegenmaatregel moet verder proportioneel zijn. Men moet stoppen met de tegenmaatregel, indien de onrechtmatige daad gestopt is.

Indien staat A een onrechtmatige daad pleegt en staat B daar een tegenmaatregel op neemt, mag A als reactie daarop niet weer een tegenmaatregel nemen.

Hoe kan je juridische geschillen beslechten?

Er moet altijd gedefinieerd worden wat een juridisch geschil is: het geschil kan een feitelijk of juridisch geschil zijn, of het geschil kan zijn ontstaan door een verschil van inzicht of belang tussen partijen.

Marshall islands vs. UK

De Marshall eilanden waren in de jaren zestig het voorwerp van allerlei nucleaire proefexplosies. Veel eilanden zijn hierdoor onbewoond geraakt. De bevolking is het slachtoffer van deze experimenten geworden. Zowel de UK als de Marshall eilanden zijn partij bij het non proliferatieverdrag. Dit verdrag bepaalt dat landen die nucleaire wapens in bezit hebben, deze mogen houden en ervoor zorgen dat andere landen deze niet in bezit krijgen. Andersom moeten landen die hierbij zijn aangesloten en geen kernwapens in bezit hebben, afspreken dat zij geen kernwapens kunnen maken of kunnen verkrijgen. De kernwapenlanden hebben beloofd om zich in te spannen om tot **wederzijdse kernontwapening** te komen. Dus dat de kernwapenvoorraden zoveel mogelijk moeten worden afgebouwd. De Marshall eilanden zeggen dat de UK alleen maar investeert in het kernwapenarsenaal. Daarom klaagde Marshall de UK aan omdat de UK zich niet zou houden aan het verdrag. De UK gaf bij het Internationaal Gerechtshof aan dat de eilanden de UK nooit een concreet bericht hebben gestuurd dat zij het verdrag zouden hebben geschonden. De UK geeft aan dat er daarom geen geschil is. Het Internationaal Gerechtshof geeft aan dat er inderdaad nooit sprake is geweest van een geschil omdat de eilanden de UK nooit in gebreke hebben gesteld.

Er worden twee methoden onderscheiden om internationale geschillen op te lossen:

- **Diplomatieke methoden:** door middel van onderhandeling, goede diensten, bemiddeling, feitenonderzoek, conciliatie.

- **Juridische methoden:** deze methoden zijn gebaseerd op het recht.

Arbitrage

Het kenmerk van arbitrage is de autonomie van partijen. Zij kunnen zelf de samenstelling van het tribunaal bepalen, welk recht hierbij van toepassing is en welke procedure gevolgd moet worden. De staten moeten **expliciet instemmen** dat het geschil door middel van arbitrage wordt opgelost. Zonder instemming kan je een staat dus niet onderwerpen aan arbitrage.

Internationaal gerechtshof

Bij het Internationaal Gerechtshof kunnen alleen staten partij zijn. Het gerechtshof heeft pas rechtsmacht indien partijen hiermee hebben ingestemd. Dit kan door middel van een compromis (ad hoc, nadat een geschil is gerezen), je kan dit van tevoren afspreken en je kan een **facultatieve clause** opstellen. Een staat kan hierbij bepalen dat alle geschillen die in de toekomst reizen, in verhouding tot een andere staat die ook zo'n verklaring heeft afgelegd, laat beslechten door het Internationaal Gerechtshof. Door te verschijnen bij het Hof en daar jezelf te verdedigen, daarmee laat je ook zien dat je de rechtsmacht van het hof accepteert: de **forum prorogatum**.

Bij een facultatieve verklaring kunnen beperkingen worden gemaakt. Aan alle andere staten die ook een art. 36.2 verklaring hebben afgelegd kan dit worden tegengeworpen. Anderzijds kunnen andere staten deze beperking ook aan jou opleggen. De beperkingen gelden dus wederzijds.

Internationale rechtsmacht is dus altijd onderworpen aan de vrijwillige aanvaarding door staten; zij moeten de rechtsmacht van een internationaal orgaan aanvaarden. Hierop geldt wel één uitzondering: Als lid van de Raad van Europa ben je tevens lid bij het EVRM en heb je automatisch de rechtsmacht van het EHRM aanvaard.

Procedure

In veel internationale zaken zal om **voorlopige maatregelen** worden gevraagd. Indien blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden voor jurisdictie van een rechtsprekend orgaan, mag hij een voorlopige maatregel nemen. Hierbij wordt voorkomen dat ernstige of onomkeerbare schade ontstaat.

Eerst worden de preliminaire bezwaren behandeld. Er wordt dan gekeken of het Internationaal Gerechtshof bevoegd is; is de rechtsmacht erkend; is er een geschil? Daarnaast moet gekeken worden of de staat ontvankelijk kan worden verklaard. Zijn de nationale rechtsmiddelen al uitgeput? Vervolgens wordt de hoofdzaak behandeld en volgt er een bindende uitspraak voor partijen.

HC7B, 15-10-2019, Wereldrecht als opdracht: Milieu en duurzaamheid

Inleiding

Milieu en duurzaamheid heeft zich ontwikkeld van staatsaansprakelijkheid naar gedeelde verantwoordelijkheid. De duurzame ontwikkeling is geen wens, maar een opdracht voor de wereldgemeenschap. Er moet zorgvuldig worden omgegaan met onze leefomgeving.

Het milieurecht heeft zich ontwikkeld tot het eind van de vorige eeuw. Men kwam toen tot de conclusie dat er een nieuwe methode moest worden gekozen om het milieuprobleem te kunnen hanteren. Toen heeft de term **duurzaamheid** een grotere betekenis gekregen.

Geschiedenis: Canada vs. VS

In Canada stond een fabriek vlakbij de grens van Amerika. De afvalstoffen uit deze fabriek waaiden over naar de Verenigde Staten en de boeren in de VS merkten dit aan aantasting van hun gewassen door zure regen. De staten wilden het geschil onderwerpen aan arbitrage. Het tribunaal oordeelde als volgt: je mag niet toestaan dat je grondgebied gebruikt wordt op een manier waardoor schade wordt veroorzaakt op het territorium van een ander, indien daar **serieuze gevolgen** uit voortkomen en er een **causaal verband** is. Dit is een hoofdregel van het internationale milieurecht geworden.

Biodiversiteitsverdrag 1992

In het biodiversiteitsverdrag 1992 is bepaald dat niet alleen het milieu moet worden beschermd, maar dat ook de opbrengsten van het milieu moeten worden gedeeld. Het beschermen van de biologische diversiteit is een **gemeenschappelijk belang** van de mensheid. Staten zijn jegens andere staten verantwoordelijk dat zij op een duurzame wijze gebruik maken van hun biodiversiteit.

Ontwikkelingsfasen van het milieurecht

- Tot 1972 was er vooral sprake van bewustwording;
- 1972-1992: recht ontwikkelt zich in sectorale verdragen;
- 1992- heden: internationale implementatie van mechanismen om te zorgen voor duurzame ontwikkeling.

Fase 1: 1972

Er waren wel wat vragen over hoe er om moest worden gegaan met het milieu. Het boek Silent Spring werd uitgebracht, waarin een aantal milieuproblemen aan het licht werden gebracht. Toen kwam men tot de bewustwording dat er iets veranderd moest worden aan het milieu. Er was sprake van industrialisatie, toename van vervuiling en van bewustwording.

In 1972 is sprake van een doorbraak: Stockholm conferentie + declaratie, er wordt bepaald dat er geen schade mag worden toegebracht aan een ander (art. 21). Dit werd de kern van het milieurecht.

Fase 2: 1972-1992

Er werd een poging gedaan om milieuproblemen serieus aan te pakken. Tientallen verdragen ontstonden, met als doel het milieu te beschermen. Er werden verplichtingen voor staten opgesteld. Er moest beter worden gezorgd voor het milieu. De verdragen waren meestel gericht op specifieke gedragsregels.

Aan het eind van de jaren tachtig werd de **duurzame ontwikkeling** gedefinieerd. Het komt erop neer dat zowel de huidige generatie als de toekomstige generatie ervoor moeten zorgen dat zij in hun behoefte kunnen voorzien.

Fase 3: 1992-??

In Rio de Janeiro werd een grote conferentie omtrent duurzaamheid georganiseerd. Daar kwam de Rio declaratie uit voort. Om de duurzame ontwikkeling te realiseren wordt er niet meer gedacht aan geboden en verboden, maar we beginnen met het vastleggen van **juridische beginselen** om het beleid op te baseren. We nemen niet als kern dat we niet per staat moeten kijken hoe we met milieu om moeten gaan, maar het is een **gezamenlijk belang**.

Status van Declaratie Rio

De Declaratie van Rio is een verklaring van een conferentie. Welke status heeft deze conferentie? Het zijn formeel gezien niet bindende documenten. Wat is nu de status van deze beginselen? Ze zijn deels bindend geworden doordat de beginselen in **bindende verdragen** zijn uitgewerkt. Een belangrijk deel kan ook gezien worden als **gewoonterecht**. Ook is in de **rechtspraak** voor een aantal beginselen bepaald dat staten zichzelf een verplichting hebben opgelegd (denk aan de **Urgenda-zaak**).

Uitgangspunten voor 'Parijs'

Doelstelling is dat we moeten voorkomen dat er meer dan 2 °C temperatuurstijging plaatsvindt. Daarvoor zijn juridisch bindende afspraken gemaakt. Om dit te bereiken moeten we ervoor zorgen dat:

- De CO₂-uitstoot en uitstoot van andere broeikasgassen wordt verminderd (**mitigatie**);
- Landen zich aanpassen (**adaptatie**);
- De schade wordt geregeld;
- We een systeem hebben dat transparant is;
- Er een toezicht op de naleving is.

In het akkoord van Parijs zijn alle bovenstaande punten geregeld. Deze uitgangspunten zijn niet "hard" geregeld. Iedere staat mag zelf bepalen in hoeverre hij de uitstoot van CO₂ en broeikasgassen gaat verminderen. Het zijn een soort gezichtspunten in plaats van harde eisen.